

Dr hab. Magdalena Rojek-Nowosielska prof. UEW
Katedra Zarządzania Strategicznego
Wydział Zarządzania
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław, dn. 24.07.2023r.

Recenzja
rozprawy doktorskiej
Mgr. PAWŁA OGRODNIKA
pt. „Raportowanie niefinansowe jako źródło pomiaru zaangażowania społecznego
i ekologicznego przedsiębiorstw”,

napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Marii Aluchny w Kolegium Zarządzania
i Finansów Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie

1. Podstawa formalno-prawna opracowania recenzji

Podstawą formalną przygotowania niniejszej recenzji jest pismo Wiceprzewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości dra hab. Tomasza Sikory, prof. SGH z dnia 22.05.2023r. Wspomniane pismo zawiera informację o powołaniu mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr. Pawła Ogrodnika pt. „Raportowanie niefinansowe jako źródło pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego przedsiębiorstw”.

Podstawą prawną dla prowadzonego postępowania jest art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 poz 1789 z późn. zm.).

2. Podjęty temat badawczy, cel pracy

Trafność podjętej problematyki badawczej i jej oryginalność

Raportowanie niefinansowe, to zagadnienie, które w ostatnich latach zdobywa coraz większe

zainteresowanie zarówno wśród naukowców, jak i praktyków biznesu. Naukowców – bo jest to ciekawy i rozwijający się temat do badań naukowych, zarówno w kontekście eksplanacji zaistniałych zdarzeń, jak i eksploracji nowych obszarów, czy w końcu sugerowania sposobów i zakresu oceny, pomiaru czy implementacji. Praktyków – bo jest to coraz częściej element ich codziennej działalności, wciąż żywy i rozwijający się, przez co niepewny, niekiedy trudny do zmierzenia i oceny, a w konsekwencji wymagający i stawiający wciąż nowe pola do odkrycia. Stąd współpraca naukowców i praktyków jest nie tylko oczywista, ale wręcz konieczna i oczekiwana. Dużą rolę, szczególnie w aspekcie stymulowania i ukierunkowania zaangażowania społecznego i ekologicznego przedsiębiorstw, odgrywa także działanie legislacyjne Unii Europejskiej. Istotnym katalizatorem zmian było wprowadzenie dyrektywy Nonfinancial Disclosure Reporting Directive (NFRD), a następnie w roku 2022 dyrektywy Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), wraz z którą wymuszono obowiązek publikowania przez wszystkie duże jednostki oraz małe i średnie spółki giełdowe w swoim sprawozdaniu z działalności informacji na temat: kwestii środowiskowych, społecznych i praw człowieka oraz ładu korporacyjnego. Wspomniany obowiązek publikowania raportów przez przedsiębiorstwa inspirować może naukowców do dalszego działania, jak chociażby proponowania metod pomiaru zaangażowania przedsiębiorstw w obszarze np.: społecznym, środowiskowym, czy badania jakości prezentowanych raportów.

Tak naszkicowane tło pozwala zauważyć, że podjęta przez Doktoranta tematyka raportowania niefinansowego, ze szczególnym uwzględnieniem pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego bazującego na opublikowanych raportach niefinansowych, jest problematyką ważną, aktualną, oryginalną i o dużym potencjale aplikacyjnym. Wybór tej tematyki uznaję za trafny i merytorycznie uzasadniony.

Poprawność sformułowania celu pracy i pytań badawczych

Przed przystąpieniem do sformułowania celu recenzowanej dysertacji, mgr Paweł Ogrodnik dokonał przeglądu literatury, który pozwolił na wskazanie luki badawczej. W rezultacie przeglądu literatury, Autor zauważył, że dotychczasowe badania raportów niefinansowych w polskich przedsiębiorstwach obejmują najczęściej problematykę zakresu ujawnień, ich zgodności z wymogami formalnymi, dobrych praktykach i stosowanych standardów raportowania. Brakuje natomiast *publikacji podejmujących tematykę pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego polskich przedsiębiorstw, w oparciu o ujawnione przez nie sprawozdania niefinansowe* (s. 9).

Dążąc do niwelowania tak zdiagnozowanej luki badawczej, Doktorant sformułował następujący cel pracy: *Głównym celem pracy jest dokonanie pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego przedsiębiorstw, w oparciu o informacje ujawnione przez nie w ich raportach niefinansowych i uzyskanie odpowiedzi na postawione pytania badawcze* (s. 9). Zmierząc do realizacji tak postawionego celu mgr Paweł Ogrodnik sformułował także cztery pytania badawcze. Są one dla mnie jasne i czytelne, a przede wszystkim zasadne i dobrze korespondują z postawionym celem. Wskazują także na zakres przyjętych prac i kolejność ich realizacji w ramach recenzowanej dysertacji. I tak, w ramach swojej pracy, Doktorant zaplanował i z powodzeniem zrealizował ścieżkę postępowania, która umożliwiła udzielenie odpowiedzi na postawione następujące pytania badawcze: (1) jaki jest zakres ujawnień dotyczący zaangażowania społecznego i ekologicznego ujęty w raportach niefinansowych oraz jak ulegał on zmianom w badanym okresie?, (2) jak w badanym okresie zmieniał się stopień zaangażowania społecznego i ekologicznego przedsiębiorstw?, (3) jak kształtuje się jakość raportów niefinansowych oraz jak ulegała ona zmianom w badanym okresie?, (4) jaka jest porównywalność raportów niefinansowych poszczególnych przedsiębiorstw oraz jak ulegała ona zmianom w badanym okresie?

Odpowiadając na postawione pytania badawcze, Autor w toku swojej pracy realizował przyjęty cel główny, w ramach którego można wskazać trzy kluczowe aspekty – poznawczy, metodyczny i

aplikacyjny. Wspomniane aspekty zostały dobrze określone, a fakt ich wyodrębnienia w dysertacji wskazuje na odpowiednie umiejętności metodyczne i biegłość w warsztacie naukowym Autora.

Podsumowując tę część recenzji, postawiony cel pracy jest poprawnie sformułowany, dobrze koresponduje z postawionymi pytaniami badawczymi i w sposób odpowiedni nawiązuje do tytułu pracy doktorskiej. Wszystkie te elementy współgrają ze sobą, w odpowiedni sposób uszczegóławiają i zapowiadają poszczególne etapy prac badawczych podjęte w recenzowanej dysertacji.

3. Ocena zastosowanych metod badawczych i doboru literatury

Dobór metod badawczych przyjętych w pracy jest podyktowany przyjętym głównym celem dysertacji, pytaniami badawczymi i przedmiotem badania. Autor wykorzystał metody jakościowe, a w tym przegląd literatury przedmiotu (dający podstawę do usystematyzowania wiedzy prezentowanej w rozdziałach 1-3), analizę aktów prawnych związanych z obowiązkiem raportowania niefinansowego oraz dokumentów zastanych (jakimi są publicznie dostępne raporty niefinansowe spółek badanych w dysertacji), analizę wskaźnikową dla poszczególnych przedsiębiorstw oraz analizę porównawczą. Wykorzystując uzyskane wyniki badania Doktorant zastosował wnioskowanie indukcyjne w celu wskazania kluczowych wniosków.

W recenzowanej pracy Autor skorzystał z bogatego zasobu literatury przedmiotu. Pozytywnie oceniam go zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Wymiar jakościowy pozwala zauważyć dobrze dobrane pozycje literaturowe, tak autorów polskich jak i światowych. W zdecydowanej większości są to opracowania aktualne, dotyczące bieżących rozważań naukowych, co wynika w głównej mierze z podjętego tematu, który swoje apogeum publikacyjne notuje w drugiej dekadzie XXI wieku. Nie oznacza to jednak, że Autor zrezygnował w publikacji starszych. Są one także wykorzystane, jako podstawa teoretycznych rozważań, prezentowania ujęć definicyjnych czy podstawowych koncepcji stanowiących punkt wyjścia do dalszych rozważań. Wymiar ilościowy

prezentowanej w pracy bibliografii jest także odpowiedni i choć Doktorant nie wskazał ogólnej liczby wykorzystanych pozycji literaturowych, ani podziału na opracowania zwarte, ciągłe czy netografię, to można ocenić wymiar ilościowy literatury przez pryzmat liczby stron (15 stron znormalizowanego tekstu), na których zestawienie to jest prezentowane.

Rozprawa jest napisana językiem komunikatywnym, rzeczowym, a prezentowane zagadnienia są czytelne. Dysertacja jest opracowana starannie, z umiejętnym zastosowaniem funkcji edytorskich, dzięki czemu czytelnik może skupić swoją uwagę na kwestiach merytorycznych.

Podsumowując tę część recenzji pragnę wyraźnie zaznaczyć moją pozytywną ocenę. Zarówno dobór literatury przedmiotu jak i wykorzystane metody badawcze, podejście badawcze oraz zakres przeprowadzonych badań oceniam pozytywnie. Należy docenić wysiłek i bardzo duży wkład Doktoranta w przeprowadzenie badań, które niewątpliwie wymagały ogromnego zaangażowania, systematyczności i dokładności. Analiza 41 raportów niefinansowych, przeprowadzona w rygorze przyjętych metodyk badawczych (Corporate Knights oraz Hąbek i Wolniak) ukazuje zdolności Doktoranta w obszarze prowadzenia badań naukowych i dobrze ukształtowany warsztat badawczy.

4. Ocena wartości naukowej rozprawy

Rozdział pierwszy, mgr Paweł Orgodnik poświęcił problematyce raportowania niefinansowego. Począwszy od przedstawienia genezy, ujęć definicyjnych i ścieżki rozwoju tego zagadnienia (także w świetle dokumentów unijnych i regulacji prawnych), Autor przechodzi do omówienia wybranych teorii przedsiębiorstwa, które mają służyć do wskazania i wyjaśnienia potencjalnych motywacji przedsiębiorców do angażowania się w kwestie społeczne i ekologiczne. Szczególnie ciekawe jest tutaj zaprezentowanie pojęcia izomorfizmu instytucjonalnego w ujęciu przedstawicieli neoinstytucjonalizmu, które to pojęcie (szczególnie izomorfizm mimetyczny) Doktorant wykorzystuje w dalszej części pracy prezentując wnioski i ujawniając swoje ostrożne przemyślenia.

Zwieńczeniem prowadzonych w tej części pracy rozważań mogło by być jednoznaczne wskazanie, które z zaproponowanych ujęć definicyjnych raportowania niefinansowego Doktorant uznał za wiodące i obowiązujące w niniejszej pracy. Nie doszukałam się takiego wskazania, choć być może za takie Autor uznał czteroelementowe ujęcie prezentowane zarówno na stronie 18 jak i 48. Pozwolę sobie o to dopytać Doktoranta podczas obrony niniejszej dysertacji.

Kontynuacją omawiania zagadnień teoretycznych jest rozdział drugi. Doktorant zaprezentował w nim koncepcje zrównoważonego rozwoju oraz społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Ukazane są nie tylko kwestie definicyjne i modelowe, ale także rozważania odnoszące się do współczesnego celu przedsiębiorstwa i możliwości realizacji celów społeczno-ekologicznych bez uszczerbku w zyskach czy zmniejszeniu konkurencyjności firmy. Warto dostrzec i docenić bardzo subtelne ustosunkowanie się Autora do tej kwestii, które przez powołanie się w podsumowaniu rozdziału drugiego na takich naukowców jak Cochran i Wood, Porter i Kramer czy Visser i Kymal, może wskazywać na poparcie poglądu istnienia dodatniej korelacji między działaniami CSR a wynikami finansowymi.

Metody pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego przedsiębiorstw oraz badania jakości raportów zostały zaprezentowane w rozdziale trzecim. Rozdział ten w moim odczuciu jest kluczowy. Wiąże on bowiem wcześniej przedstawione podstawy pojęciowe z metodami pomiaru, dając tym samym punkt wyjścia do kolejnych omówień prezentowanych w części czwartej i piątej dysertacji. Tym samym Autor zapowiada (po wcześniejszym uzasadnieniu i przedstawieniu zalet i wad każdej z nich), że analiza treści dokumentów korporacyjnych, analiza wskaźnikowa oraz indeksy i rankingi będą kluczem do przeprowadzenia pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego badanych przedsiębiorstw.

Przedstawione w rozdziałach 1-3 treści są o wysokiej wartości naukowo-poznawczej. Systematyzują i porządkują dotychczasowy stan wiedzy. Ukazują także dobrą umiejętność

odpowiedniej selekcji, doboru i prezentacji materiału naukowego. Jako niewątpliwy walor tej części dysertacji pragnę wskazać logikę wypowiedzi i przejrzystość prezentowania toku rozumowania, które zostały opracowane z wykorzystaniem szerokich studiów literaturowych.

W rozdziale czwartym, mgr Paweł Ogrodnik dokonał opisu badania pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego. W szczególności zaprezentował kryteria wyboru spółek do badania, dokonał ich charakterystyki, a także zaprezentował opis procesu zbierania i przetwarzania danych oraz metod zastosowanych do przeprowadzenia badania. Tę część pracy oceniam wysoko. Chciałabym jednak podczas obrony pracy doktorskiej dopytać o doprecyzowanie przesłanek decydujących o wyborze grupy spółek z sektora odzież i obuwiu do objęcia badaniem. Zabrakło mi bowiem uzasadnienia wyboru danego sektora w zestawieniu do innych sektorów, być może także mogących wziąć udział w badaniu.

Ostatni rozdział zawiera prezentację wyników przeprowadzonych badań, na które składają się pomiar zaangażowania społecznego i ekologicznego spółek w oparciu o metodę Corporate Knights oraz badania jakości raportów niefinansowych przy zastosowaniu metod CK oraz Hąbek i Wolniak. W rozdziale piątym przedstawiono także dyskusję wyników oraz wskazano zidentyfikowane ograniczenia i kierunki przyszłych badań, które oceniam wysoko. Potwierdzają one tym samym moje wcześniejsze obserwacje odnośnie do potencjału naukowego Doktoranta. Poza niewątpliwie wysoką oceną zawartości merytorycznej tego rozdziału, pragnę jednakże w tym miejscu zaznaczyć mój niedosyt poznawczy podczas zapoznawania się z interpretacją uzyskanych wyników w części dotyczącej zakresu ujawnień (punkt 5.2.1. pracy). Poza omówieniem średniej liczby wskaźników dla poszczególnych kryteriów oraz w grupach liderów i maruderów, czy mediany i maksymalnej liczby wskaźników w poszczególnych latach, warto było ukazać także dla każdego badanego podmiotu odniesienie do modelowego wzorca w ujęciu ogólnym i w poszczególnych kryteriach liczby możliwych do osiągnięcia wskaźników.

Podsumowując część merytoryczną recenzji chcę wyraźnie podkreślić moją wysoką ocenę. Doktorant odpowiedział na postawione pytania badawcze, a prezentowane rozważania prowadzące Go do wspomnianych odpowiedzi są logiczne, spójne oraz podparte szerokimi studiami literaturowymi i wnioskowaniem z części badawczej dysertacji.

5. Konkluzja

Mgr Paweł Ogrodnik, w swojej dysertacji podjął się omówienia ważnego i aktualnego zagadnienia raportowania niefinansowego z perspektywy pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego przedsiębiorstw. Takie ujęcie wspomnianej tematyki, szczególnie w ujęciu analiz branżowych, jest rzadko poruszane na łamach literatury przedmiotu, przez co stanowi duże wyzwanie naukowe. Lektura recenzowanej dysertacji pozwala zauważyć szeroką i ugruntowaną wiedzę, a także dobry warsztat badawczy, które na łamach tej pracy prezentuje Doktorant.

W szczególności, mgr Paweł Ogrodnik poprzez swoją pracę doktorską:

- usystematyzował wiedzę na temat metod pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego przedsiębiorstw prowadzonych w oparciu o informacje zawarte w raportach niefinansowych,
- usystematyzował wiedzę na temat metod badania jakości raportów niefinansowych,
- zaproponował zestaw metod umożliwiających przeprowadzenie badania zaangażowania społecznego i ekologicznego przedsiębiorstw w oparciu o sprawozdania niefinansowe oraz badania jakości raportów niefinansowych,
- odpowiedział na postawione pytania badawcze oraz
- ukazał, jak badane przedsiębiorstwa dostosowały się do obowiązku ujawniania informacji niefinansowych.

Mając na uwadze wszystkie walory dysertacji stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr. Pawła Ogrodnika pt.: „Raportowanie niefinansowe jako źródło pomiaru zaangażowania społecznego i ekologicznego przedsiębiorstw”, napisana pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Marii Aluchny w Kolegium Zarządzania i Finansów Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, spełnia warunki określone art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 poz 1789 z późn. zm.).

Doktorant swoją dysertacją potwierdził ogólną wiedzę teoretyczną, samodzielność prowadzenia pracy naukowej oraz zaprezentował oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

Na tej podstawie można stwierdzić, że recenzowana dysertacja może stanowić podstawę do nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości. W związku z tym, wnoszę o dopuszczenie jej do obrony.

Jednocześnie pragnę zauważyć, że lektura przedłożonej dysertacji i zaprezentowane w niniejszej recenzji spostrzeżenia i wnioski, skłaniają mnie do konkluzji o ponadprzeciętnej wartości merytorycznej rozprawy oraz upoważniają do wystąpienia z wnioskiem do Wysokiej Rady Naukowej Dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie o wyróżnienie niniejszej dysertacji stosowną nagrodą.

